

Sterrenkijkers

Liturgiesuggesties:

Gezang 431: 1, 2 en 5

1e Schriftlezing: Jesaja 60: 1-7

Psalm 149: 1

2e Schriftlezing: Mattheüs 2: 1-12

Psalm 149:2

Na de verkondiging: Gezang 141: 1, 2 en 3

Psalm 72: 5 en 6

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

Het is al laat in de avond.

Helder staan de sterren aan de hemel.

Een paar geleerde mannen zijn nog aan het werk.

Het zijn heel wijze mannen.

Buiten, hoog op het platte dak, turen ze door hun verrekijkers naar de sterren.

Elke dag doen ze dat ... om na te gaan of hun berekeningen en voorspellingen kloppen.

Ja, wat dát is hun werk, moet u weten.

Deze geleerde mannen proberen ná te gaan ... hoe het leven in de wereld zal verlopen en ... hoe het er in de toekomst uit zal zien.

Dáárvoor kijken ze hoe de sterren aan de hemel staan.

Daarom maken ze allerlei ingewikkelde berekeningen.

U begrijpt misschien dat deze wijze mannen in hun eigen land heel belangrijke mensen zijn.

Niet alleen bij de gewone mensen staan zij in hoog aanzien maar juist ook bij de leiders van het land.

Zij, de wijzen, kunnen immers vertellen ... welke tijden het best zijn om belangrijke zaken te doen en welke niet.

*

Ook op deze avond bestuderen de geleerden de stand van de sterren.

Langzaam laten ze hun blik langs de sterrenhemel gaan.

'Ja hoor, het klopt allemaal.

Die ster hoort dáár en die ster staat nu dáár.'

Dat hadden ze al wel gedacht.

Het klopt allemaal volgens hun berekeningen.

'Maar moet je nu eens zien, kijk dáár éens!'

Ineens ontdekken ze een heldere ster, die ze ... zó nog nooit eerder hebben gezien.

Die ster komt niet in hun berekeningen vóór.

'Moet je dáár nu eens zien!'

De wijze mannen zijn er ondersteboven van.
Die onbekende ster brengt hen in opwinding.
Eén van hen zegt het heel voorzichtig, maar al gauw zijn ze het er allemaal over eens:
'Het zou best wel eens een koningsster kunnen zijn.
Die onbekende ster zou best wel eens kunnen betekenen dat er iets heel bijzonders is gebeurd.
Een koningskind wordt niet ieder dag geboren.
En ... een koningskind zou ook wel eens heel belangrijk kunnen zijn voor héél de wereld.'

Daar zitten die mannen nu met al hun geleerdheid.
Helemaal van hun stuk gebracht.
Ze vragen zich af wat zij het beste kunnen doen.
Op onderzoek uit gaan?
'Ja, laten we dat doen!
Als het een koningsster is en er is een nieuwe koning geboren, dan willen wij hem ook de eer geven die hij verdient. Laten we op zoek gaan!'

En daar gaan ze dan.
Ze gaan op reis.
Ver weg van de omgeving die hen vertrouwd is.
Ver weg van hun huizen en hun families.
Nou, dat is niet mis ... om alles wat je bezit en je eigen uitgestippelde leventje zomaar in de steek te laten.
Om op weg te gaan naar iets dat onzeker is en vreemd! Toch doen ze het.
Ze maken zich klaar voor een reis, die misschien wel heel lang zal duren.
Hun kamelen zijn beladen met eten en drinken.
En niet te vergeten ... de kadoos die ze daar waar het - als ze de nieuwgeboren koning vinden - als hun geschenken willen aanbieden.
Ze volgen de nieuw-ontdekte ster.
"De wijzen, de wijzen,
die gingen samen reizen,
vertrouwend op een koningsster,
zij wisten niet hoever."

Het verhaal van de wijzen uit het Oosten, broeders en zusters, is eigenlijk een vreemd verhaal.
Enkele geleerden uit een oosters land - waarschijnlijk het oude Perzië, het tegenwoordige Iran - hebben een bijzondere ster gezien.
En de verschijning van die ster brengt hen tot de conclusie dat er ergens in de wereld van het Westen een prins geboren is.
Daarom gaan ze op weg om dat koninklijke kind hun eer te bewijzen.
Vreemd eigenlijk.
* Wat waren dat voor mensen?
* Hoe kwamen ze ertoe te denken dat die ster te maken had met de geboorte van een kind?

* En hoe is het mogelijk dat zulke geleerde mensen uiteindelijk al hun wijsheid opzij zetten en afreizen naar het kleine dorpje Bethlehem?

Het is moeilijk om dat allemaal te verklaren.

Maar Gods wegen zijn nu eenmaal wonderlijk en diep.

Het is waar: de wijzen waren helemaal geen mensen die bekend waren met de godsdienst van Israël.

Ze kenden de Bijbel niet.

Het waren mensen die leefden in hun eigen wereldje, ver bij de God van de Bijbel vandaan.

Deze wijzen waren in feite dwalende mensen.

En toch heeft de Schepper van hemel en aarde tot hen gesproken.

Want zo is God.

Hij wil ook te maken hebben met mensen die dwalen in de duisternis.

Ook aan hen wil Hij het ware levenslicht geven.

Dat is zeker!

*

1. Mattheüs noemt ze: Magiërs.

Magiërs, dat waren geleerde mensen, die de kunst verstonden om de toekomst te voorspellen.

Wij zouden ze astrologen noemen.

Sterrenwichelaars, die aan de hand van de stand en het verloop van de sterren ... de toekomst kunnen voorspellen.

Veel mensen in die oude wereld dachten namelijk, dat het lot en de toekomst van mensen en volken ... in de sterren geschreven stond.

Veel mensen vandaag geloven dat nog steeds.

Een blad zonder horoscoop is haast ondenkbaar.

Het staat al in de sterren geschreven.

En al geloof je er niet in ... toch stiekum even kijken als je weekblad bij je in de bus valt.

Je kunt nooit weten of de sterren je de komende tijd goed gezind zullen zijn.

Vooraf in Babylonië - tegenwoordig heet het Iran, deed men aan astrologie.

Je vindt daar in de woestijn nog ruïnes van zonnentempels en sterrentorens.

Vanaf die sterrentorens observeerden deze wetenschappers de nachtelijke hemel.

Magiërs, dus.

Sterrenwichelaars zijn deze wijzen.

Ze komen uit het Oosten.

Naar alle waarschijnlijkheid uit het gebied tussen de Eufraat en de Tigris.

Daar waar God het paradijs op aarde plantte.

Daar waar Abram werd geroepen om vader van alle gelovigen te worden.

Hooggeleerde heren.

Financiëel niet onbemiddeld.

Want met toekomst voorspellen verdiende je in die tijd een meer dan dubbeldik belegde boterham.

Vermogend.

Dat zie je wel aan de geschenken die ze met zich meebrengen: Goud, wierook en mirre.

Koninklijke geschenken.

Vandaar dat ze de naam: drie koningen hebben gekregen.

Of het er echt drie zijn geweest ... dat laat Mattheüs in het midden.

"Wijzen uit het Oosten kwamen ..." schrijft Mattheüs.

Misschien waren het er twee, of vijf, of tien ...

Pas in de vijfde eeuw na de geboorte van Jezus worden het er drie: één voor het goud, één voor de wierook en één voor de mirre.

En nog weer drie eeuwen later krijgen ze ook namen: Caspar, Balthasar en Melchior. Drie koningen, die - zoals de verhalen ons willen doen geloven - de drie levensfasen van een mens vertegenwoordigen of de drie - destijds bekende - werelddelen: Afrika, Azië en Europa.

Caspar, een neger, een kleurling is de jongste.

De tweede, Bathasar, zie je op afbeeldingen getekend als een man op rijpere leeftijd, compleet met een korte baard.

De derde, Melchior, is de oudste, een man met grijze haren.

De Bijbel zwijgt over al deze details.

Het zijn, schrijft Mattheüs alleen maar: "Wijzen uit het Oosten."

*

2. Wat bewoog de wijzen om hun lange reis naar Jeruzalem te maken?

Misschien hebben deze geleerde mensen iets geweten van de verwachting van het Joodse volk.

Vijfhonderd jaar eerder had een machtige koning van Babylonië, koning Nebukadnezar, Jeruzalem veroverd.

Hij had de bevolking van die stad naar Babel weggevoerd.

Onder hen was een groot man: Daniël, een profeet van God.

Deze Daniël was daar aan het hof van Nebukadnezar in korte tijd opgeklommen tot het hoofd van de wijzen, de magiërs.

God had hem de gave gegeven om dromen uit te leggen.

Uit dankbaarheid daarvoor benoemde de koning van Babel hem op die hoge post.

Ongetwijfeld heeft Daniël gesproken over de toekomstverwachting van het volk Israël.

Er zou eens een grote koning geboren worden uit het volk van de Joden.

Alle volken zouden komen om Hem te aanbidden.

Nu moet u weten dat oosterse volken graag voorspellingen van profeten bewaren.

Er is zelfs een kleitafeltje gevonden waarop te lezen is ... dat er eens een grote koning in het Westen geboren zal worden.

En dan - zo staat op dat kleitafeltje - zal recht en gerechtigheid, vrede en vreugde in alle landen heersen.

En Hij zal alle volken gelukkig maken.

En nu zagen die sterrenkundigen in dat verre Babylonië opeens een ster aan de hemel schitteren, die ze nog nooit eerder hadden gezien.

Ze geloofden dat dit het teken was van de geboorte van de langverwachte koning van het Westen.

Je zou kunnen zeggen, dat God zelf - door dit teken van de ster - tot deze mannen gesproken heeft.

Weet u ... God spreekt nog steeds tot mensen.

Meestal heel direct door de Bijbel.

Maar soms zijn er ook in ons leven ... aanwijzingen, zodat we geloven: De HERE zélf bemoeit Zich met mijn leven.

Misschien wel in een gesprek met iemand anders.

Of omdat je in een kerkdienst opeens zo'n heel warm en vredig gevoel ervaart.

Of dat je achteraf opeens mag zien ... het is de leiding van de HERE geweest in mijn leven.

*

"Zie - let goed op - wijzen uit het Oosten kwamen te Jeruzalem, en vroegen: Waar is de Koning der Joden, die geboren is?"

Wat zullen, broeders en zusters, de mensen in Jeruzalem hebben opgekeken toen ze daar de stadspoorten binnen reden.

Een exotische optocht.

Kamelen, drommedarissen, slaven, een hele karavaan.

En ... voorname mensen in prachtige kleren.

Het kwam wel vaker voor, dat er koningen uit oosterse landen in Jeruzalem kwamen om daar God te aanbidden.

Maar dit ... dit was wel een heel bijzonder gezelschap.

Even een toespitsing naar onszelf.

Eigenlijk, broeders en zusters, sta je verbaasd over het geloof van deze wijzen.

Ze hebben een woord gelezen over de geboorte-aankonding van een Koningskind.

Ze hebben ... een ster op zien gaan.

En toen ... toen hebben ze hun boeltje gepakt en zijn op reis gegaan.

Alles achterlatend.

Niet uit nieuwsgierigheid.

Maar om dit Kind ... hulde te bewijzen!

Als je nadenkt over dit geloof van deze magiërs, dan hebben ze toch maar - zonder het misschien zelf te weten - de Here God op zijn Woord geloofd.

Ze zijn in vertrouwen en gehoorzaamheid op reis gegaan.

Met koninklijke geschenken bij zich.

Hoe is dat bij ons?

Wij, beste mensen, staan weer aan het begin van een nieuw kalenderjaar.

O ja, er zijn inmiddels al weer 8 dagen voorbijgegaan.

Maar hoe gaan wij, u en ik, dit jaar achter de ster aan, achter het licht aan ... dat ons de weg wijst naar Gods toekomst?

De wijzen gaan ... in geloof!

In vertrouwen en in gehoorzaamheid.

En wij?

In het paleis van Jeruzalem woont koning Herodes.
Hij is oud en achterdochtig.
En wreed.
Hij heeft zijn vrouw Marianne en drie van zijn zonen al om het leven laten brengen.
Hij verdacht hen namelijk dat zij hem van de troon wilden stoten.

Zodra Herodes dan ook hoort van de komst van de wijzen is hij ontsteld.
En heel Jeruzalem met hem.
De inwoners van Jeruzalem vrezen het ergste.
Zal er weer en bloedbad komen?
Wie zal er nu weer getroffen worden door de wraakzucht en de achterdocht van hun koning?

Maar Herodes pakt het slim aan.
Hij doet alsof zijn neus bloed.
Vóórdat hij met de wijzen ook maar één woord heeft gesproken, laat hij de Joodse raad op het matje roepen.
Iedereen is er.
Niemand uitgezonderd.
Ál de overpriesters en schriftgeleerden van het volk, schrijft Mattheüs.
Zij moeten een antwoord geven op de vraag, wáár de koning van de Joden geboren zou worden.
Nou, dat is een kolfje naar hun hand.
Ze rollen de heilige boekrollen van de profeten uit en wijzen het met het aanwijsstokje aan.
'Hier staat het, koning!
In de rol van de profeet Micha.
Alstublieft: in Bethlehem, in het land van Juda.

Herodes, broeders en zusters, weet genoeg.
In het geheim laat hij nauwkeurig navraag doen bij de wijzen ... naar de tijd dat de ster geschenen heeft.
Ook hĳ wil het Kind hulde bewijzen.
Maar dan op een duivelse manier.
Straks - als de wijzen weer zijn vertrokken naar hun wereld van magie, zal Herodes alles in het werk stellen om het Kind om te brengen.

*

Mattheüs volgt in zijn evangelie de wijzen op de voet.
In Bethlehem, een klein plaatsje zeven kilometer ten zuiden van Jeruzalem, vinden ze het kind.
Nee, niet in een stal, maar in een huis.
De ster die hen is opgegaan ... is hen voorgegaan en heeft hen de plaats aangewezen.
De lange reis is ten einde.
Hun geloof in de ster, hun geloof in de God van die ster, heeft de proef doorstaan.

Is geloven nu echt zo moeilijk?

Geloven, broeders en zusters, is inderdaad niet gemakkelijk.
Maar je moet het durven, je moet van doorzetten weten.
Er zijn heel vaak van die momenten, dat je teleurgesteld bent.
Teleurgesteld ... in mensen.
Teleurgesteld ... omdat je er heel wat anders van had voorgesteld.
Teleurgesteld ... in God.

Neem nu die wijzen.
Ze hebben wellicht maandenlang gereisd.
Als je Mattheüs 2 goed leest ... krijg je de indruk, dat de ster - die ze in het Oosten hebben gezien - er pas weer was ... na het onderhoud met koning Herodes.
Maandenlang hebben ze die ster níet gezien.
En toch ...
Toch gingen ze verder.
In geloof, in vertrouwen.

En toen ze in Jeruzalem aankwamen en daar geen Koningskind konden vinden ...
Wat een bittere teleurstelling moet dat niet zijn geweest.
Zo'n lange reis ... helemaal voor niets?
Voor de drie wijzen blijft het een vuurproef.
Een geboren koning zoek je toch in een paleis ...
Niet in een gewoon huis.
In een koninklijke stad ...
Niet in een herderstadje achteraf.

Zo ervaren we het, broeders en zusters, toch ook vaak in ons leven met de Here, met onze God.
Er zijn van die perioden in je leven dat je het gevoel kunt hebben: God is er niet.
Teleurstelling.
'Heb ik mijzelf niets ingebeeld?
Was mijn geloof wel echt?
Bestaat God eigenlijk wel?'
Voelt u, hoe ver God bij je vandaan kan zijn?

En toch ... kijk daar schijnt het licht.
Daar schijnt zijn ster.
Van die momenten van vreugde:
- een preek die je aanspreekt,
- een woord uit je bijbeltje,
- een goed gesprek,
- een gebed.
En je weet het weer.
Het is tóch waar.
God houdt mij vast.
Ik kan weer verder.

*

Onvoorstelbaar: daar staat een ster aan de hemel.

Het is een hemels an God.
Zo bevestigt de Here - op zijn manier - die aloude profetie van Micha.
De ster blijft staan boven een huis.
Ze gaan naar binnen.
En wat vinden ze daar?
"Het kind met Maria, zijn moeder", schrijft Mattheüs.
"Het Kind" - een baby van ruim een jaar oud.
En Maria, zijn moeder.

Nee, ze aarzelen niet.
Ze vallen lang uit voor Hem op de grond en bewijzen zo het Kind hulde.
Dat is hun aanbidding.
Ze stallen hun schatten voor Hem uit.
De één komt met goud.
Goud hoort bij het paleis van een koning.
De tweede schenkt wierook.
Om te branden in de tempel van de koning.
Een derde draagt de mirre aan: de kostbaarste parfum van het oosten.
Daar werden profeten mee gezalfd.
Als vertegenwoordigers van de volkeren op aarde ... huldigen de wijzen met hun schatten ... de geboren Koning van Israël.

Zo worden we herinnerd aan die aloude woorden van Psalm 72.
Die prachtige koningspsalm van Israël.
De psalmdichter zingt van de komende Messias-Koning:
de koningen van Tarsis en de kustlanden zullen Hem geschenken brengen en alle volken zullen Hem dienen" (vers 10 en 11).
En ook Jasaja, de profeet, heeft het al voorzegd ... dat de verre woestijnbewoners de komende Verlosser ... wierook en goud zullen brengen (Jes. 60:6).

Zo komen, broeders en zusters, in deze wijzen ... de volken samen om dit Koningskind te eren.
Gods liefde gaat niet alleen uit naar dat bijzondere volk van Israël.
Gods liefde gaat uit tot de verste volken.

Tenslotte nog dit.
Wat doen wij - vandaag de dag nog - met dit verhaal van de drie koningen?
Aan het begin van een nieuw kalenderjaar worden we vanmiddag door Mattheüs uitgenodigd om - met de drie wijzen - in aanbidding te knielen voor dit Kind van Bethlehem.
Knielen, aanbidding ... dat betekent jezelf klein maken, voor dit Koningskind.
Knielen, aanbidding ... dat is van de troon van je eigen ik afkomen en dit Kind van Bethlehem daarop plaats laten nemen.
Knielen, aanbidding ... dat is vragen om vergeving van je zonden en je schuld.
Knielen, aanbidding ... dat is je leven leggen in de handen van Gods eigen lieve Zoon.

Schatten, kostbare geschenken, hoeven we niet mee te brengen.
God hoeft van ons niet beter en rijker te worden.
Maar de Here vraag wel van u en van mij om onze liefde voor dit Kind.
Dit Kind dat mensen van oost, west, zuid en noord met elkaar verbindt.
Mensen zoals u en ik.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Leeuwarden 3 januari 1999

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !